

2023-03-30

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar (U2022/03532) Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53)

Sveriges akademikers centralorganisation, Saco, vill med detta remissvar yttra sig över betänkandet Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53).

Saco vill inledningsvis uttrycka vår förvåning över att vi inte var med bland remissinstanserna. Sacos förbund har nästan en miljon högskoleutbildade medlemmar och uppskattningsvis är ungefär en tredjedel av de yrkesverksamma medlemmarna verksamma inom utbildningssektorn. Hela utbildningskedjan, från förskola till högskola, är organiserad inom Saco. Det är bra att flera Sacoförbund är remissinstans men det hade varit rimligt att även Saco som centralorganisation inkluderats.

Sammanfattningsvis anser Saco att staten måste ta huvudansvaret för skolan för att stärka kvaliteten och likvärdigheten. Framför allt behövs ett statligt ansvar för finansieringen. Utredningen är en bra utgångspunkt för ett stegvis förstärkande av det statliga ansvaret och detta arbete måste påbörjas snarast.

Saco är i huvudsak positiv till utredningen, dess problembeskrivning och dess förslag. Utredningen ger ytterligare ett bidrag till det breda kunskapsunderlag som vuxit fram gällande bristerna i den svenska skolan och dess möjliga lösningar. Flera utredningar har tidigare berört frågorna och dragit liknande slutsatser; för att stärka den bristande likvärdigheten måste staten ta ett större ansvar för skolan. Frågan är grundligt utredd och slutsatserna tydliga. Tillsammans med föreliggande utredning finns mer än tillräckligt beslutsunderlag för att skyndsamt gå vidare med reformer mot ett kraftigt ökat statligt ansvar för skolan. Ytterligare utredning i specifika frågor behövs förvisso, då utredningen främst innehåller bedömningar, men detta får inte stå i vägen för huvudfrågan; att statens ansvar för skolan måste öka.

Idag brister likvärdigheten i den svenska skolan. Vilken skola du går på och vilka föräldrar du har påverkar din utbildning och dina framtida möjligheter. Problembilden beskrivs tydligt i utredningen, som också hänvisar till skollagen där det bland annat fastslås att utbildning ska vara likvärdig inom varje skolform, att utbildningen ska vara kompensatorisk och

att alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning.

Utredningen visar också tydligt **hur olika förutsättningar de olika kommunerna har** och drar slutsatsen att de har svårt att klara sitt uppdrag. Kommunerna har problem med att upprätthålla hög kvalitet i alla skolverksamheter och att säkra en likvärdig utbildning över hela landet. Precis som utredningen kommer fram till varierar och ibland brister kapaciteten att styra på den lokala nivån. Kommunernas varierande förutsättningar har länge varit kända, och Saco kan utifrån utredningens genomgång konstatera att motiven för ökat statligt ansvar är uppenbara.

Utredningen påpekar också att såväl OECD som Skolkommissionen pekat på att **nuvarande rollfördelning är problematisk och att det finns oklarheter på flera nivåer i styrkedjan**. Det finns, utöver de oklara ansvarsförhållandena, en splittrad nationell styrning, bristande kapacitet hos många huvudmän, brister i resursfördelningen, en otillräcklig kompetensförsörjning till skolan och otillräckliga förutsättningar för professionsutveckling.

Det svenska skolsystemet är för spretigt och otydligt. Det har många styraktörer, både på nationell och lokal nivå. Detta har en mängd negativa konsekvenser för såväl systemet som helhet som för enskilda elever, lärare och skolledare. **Styrningen av skolan måste samlas och tydliggöras**. Oavsett vilket av alternativen som regeringen går vidare med är det viktigt med ett **samlat statligt systemansvar**.

En aspekt där kapaciteten hos kommunerna brister är finansieringen. Kommunernas ekonomiska förutsättningar och finansieringsförmåga varierar kraftigt. Dessutom är kommunernas ekonomi konjunkturkänslig eftersom kommunerna inte får gå med underskott, vilket staten kan göra. Sammantaget är det uppenbart att **staten måste ta huvudansvaret för skolans finansiering**. En stabil finansiering av skolväsendet som tar större hänsyn till olika skolors och elevers förutsättningar och behov är avgörande för ökad likvärdighet.

Saco anser också att det är viktigt att **staten tar huvudansvaret för lärares och skolledares fortbildning**. Saco instämmer därför i utredningens uppfattning att staten inom ramen för ett ökat systemansvar bör utöka sitt ansvarstagande för lärares och rektorers professionsutveckling.

Saco vill slutligen upprepa betydelsen av att skyndsamt agera för ett stärkt statligt ansvar. Ett ökat statligt ansvar för skolan har som sagt redan tidigare identifierats av flertalet utredningar som en betydelsefull åtgärd för ökad likvärdighet. Utifrån föreliggande utredning, tillsammans med slutsatser och förslag från tidigare utredningar inom området, finns nu ett bra underlag för att gå vidare med arbetet att kraftigt förstärka det statliga ansvaret för skolan. Ökat statligt ansvar är avgörande för att skillnaderna mellan elever, skolor och kommuner ska minska och likvärdigheten öka. Att detta arbete påbörjas å det snaraste är viktigt inte bara för de enskilda eleverna utan också för samhället som helhet.

För ytterligare synpunkter på utredningen hänvisar Saco till de remissvar som Sveriges Lärare och Sveriges Skolledare lämnat in direkt till departementet.

Med vänlig hälsning
Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Linda Simonsen
Utredare